

Redacția și Administrația:
Budapesta, VIII., Conti-utca 4.

Aci sunt a să trimitte tot felul
de scrisori, cereri și bani.

Tot aci să primesc anunțuri cu
prețurile cele mai moderate.

Un numar 10 fileri.

ADEVĚRUL

FOAIE POLITICĂ, SOCIALĂ ȘI ECONOMICĂ.

ABONAMENTUL:

Pentru Austro-Ungaria:

Pe 1 an — — — — 2 coroane

Pe 1/2 an — — — — 1 coroană

Pentru strălănătate:

Pe 1 an — — — — 3 coroane

Pentru America:

Pe 1 an — — — — 1 dollar

Organul partidului socialdemocrat din Ungaria.

Foaie pentru poporul muncitor roman.

Redactata de un comitet.

Apare in prima Vineri dupa 15.

Redactor-responsabil: Aurel Cristea.

ATENȚIUNE!

Conferința comitatensă dela Orăștie, pe care o am anunțat că se va ținea de Rosaliile românești, am schimbat-o pe acum, Duminecă 15 Maiu, dimineața la orele 9.

Rămânem deci în speranță, că tovarășii Ardeleni vor lua parte cât mai mulți ca delegați la această conferință.

INVITARE.

A 2-a conferință comitatensă. Comitetul regnicolar român al partidului socialdemocrat din Ungaria în ultima sa ședință a luat hotărârea, ca să se țină în timpul anului curent și în alte părți locuite de români, conferințe comitatense, pentru-că numai așa vom putea organiza proletariatul român din Ungaria.

Deci, comitetul regnicolar a hotărât ca

a 2-a conferință comitatensă

să se țină Duminecă în 15 Maiu, dimineața la 9 ore în Hotelul Panonia din Orăștie.

Tovarășii delegați, ce sosesc la Orăștie să vină la adresa tovarășului Ioan Herța, în Strada Lungă.

Comitetul regnicolar român al partidului socialdemocrat din Ungaria invită pe această cale pe toți tovarășii români conștienți din ținutul Bănătuului, comitatul Aradului, etc. ca să ia parte în număr cât mai mare ca delegați la

conferința comitatensă

ce se va ținea în ziua de 5 Iunie în orașul Timișoara cu următoarea ordine de zi:

1. Organizația economică și politică.
2. Votul universal.
3. Alegerile.
4. Presa.
5. Politica comunală.
6. Alegerea comitetului comitatens.
7. Propuneri.

Tovarăși! Agitați în cercuri cât mai largi pentru reușirea cât mai frumoasă, a conferinței comitatense din Timișoara. Deci pe lucru să ne punem.

Comitetul regnicolar român.

Ce dorim?

— Foaie săptămânală și politică. —

Asta e dorința întregii muncitorimi române din Ungaria, atât a tovarășilor din provincie cât și a celor din capitală. Și aceasta numai prin o întinsă propagandă vom ajunge, ca una din foile noastre să apară săptămânal și și politică.

Datorința fiecărui muncitor conștient e ca să caute mai mult a lăți această idee culturală, a luera din răspuțeri pentru noi abonenți la foile noastre ca acea mie de abonenți, care ne mai lipsește, în acest scurt

interval de 3 luni de zile, pe cari l'am pus, să o și avem ca foaia cu data de 1 August una din foile noastre să apară ca foaie săptămânală și politică.

Dacă cu toții vom munci, dacă cu toții vom agita din răspuțeri fără osteneală, atunci nu credem că această chestie o să rămână nerealizată.

Mai cu seamă când știm și simțim marea lipsă a unei foi săptămânale, atunci nu mai e de stat pe gânduri, ci trebuie să ne punem pe muncă.

Să nu rămână o casă sau colibă românească din care să lipsească foile noastre. Să nu fie un muncitor industriaș sau agrar pe care să nu-l facem să aboneze foile partidului socialdemocrat din Ungaria, ce apar în limba română „Adevărul” sau „Glasul Poporului”.

Să arătăm și să le spunem tovarășilor muncitori români, azi încă inconștienți de marea lor chemare, că ce va să zică presa socialdemocrată.

Să le spunem, că această presă e redactată și scrisă în stil poporal tot numai de muncitori, ei nu de domni. Muncitorul doarește cultura și înaintarea muncitorimei române.

Precum foile partidului socialdemocrat „Adevărul” și „Glasul Poporului” sunt unicele foi, pe cari nu le pot cumpăra domni să țină cu ei, decât aceste foi scrie durerea poporului, îi arată poporului calea cea dreaptă, pe care trebuie să meargă de aici înainte, spre cucerirea tuturor drepturilor ce li-se cuvin de oameni și cetățeni ai acestei țări. Ii arată poporului calea ce duce spre un traiu mai fericit, mai bun și mai omenesc. Afară de astea aceste foi combat aspru nedreptățile și fărădelegile ce le comit guvernele, autoritățile etc. față de poporul muncitor român. Precum aceste foi combat aspru clericalismul, care e sluga guvernelor și care caută cu tot prețul de-a întuneca mințile poporului.

Cu un cuvânt în aceste foi e scrisă dreptatea, adevărul și cultura.

Deci, când știm toate acestea, atunci mai mult trebuie să ne dăm osteneala spre a reuși realizarea chestiunii de mult dorită, edarea unei foi săptămânale și politice.

Deci, pe muncă tovarășii! Tot timpul ce-l avem, să-l folosim pentru agitația în interesul foilor noastre.

O mie de abonenți nu e mult din trei milioane de proletari români din Ungaria. Dacă fiecare dintre noi și-ar ținea de datorință ca să agiteze în cercuri cât mai largi pentru câștigarea de noi abonenți, atunci în cel scurt timp de 3 luni, una din foile noastre are să apară ca foaie săptămânală și politică.

Rămânem deci cu speranța, că tovarășii din provincie și-or împlini datorința de muncitori conștienți.

Devisa să ne fie: Pe muncă, spre realizarea idealului și spre edarea foii săptămânale și politice! Trăiască „Adevărul”! Trăiască „Glasul Poporului”!

Cu frățietate

Comitetul regnicolar român.

RĚVAȘ.

Alegerile și candidații noștri.

Deja se știe hotărât, când se vor ținea alegerile de deputați. Prim-ministrul Khuen, care e totodată și ca ministru de interne, a dat ordin, ca alegerile să decurgă în întreaga țară, cu începere dela 1-iu Iunie, până la 10 Iunie, iar balotagiile să se isprăvească pe 20 Iunie. Parlamentul însă, va fi conchemat, spre a-si ținea prima ședință, pe ziua de 21 Iunie.

Insă alegătorii vor ști de data asta cui să-și dea voturile, aceluia care e luptă pentru cucerirea drepturilor poporului, pentru aceia, cari să declară hotărâți de aderenți ai votului universal, egal, direct și secret.

Partidul nostru, afară de candidații ce-i pune în cercurile ungurești, a hotărât ca să candideze și din sânul tovarășilor români, ce fac parte din mișcarea socialistă română din Ungaria, în câteva cercuri românești. Și anume:

În cercul Chizineului va fi candidat cu program socialist tov. Ioan Flueraș, care își va ținea vorbirea de program în Kerülös la 22 Maiu, iar în Székudvar la 29 Maiu.

În cercul Pecica tov. Ioan Mihut, care își va ținea vorbirea de program, Duminecă în 15 Maiu, înainte de amiază în Pecska-Română după amiază în Ó-Pecska.

În cercul Uj-Szt.-Ana, — care în numărul trecut a fost pus din greșală Șiria — tov. Iosif Csiser, care își va ținea vorbirea de program în 22 Maiu la Sikló.

În cercul Caransebeș tov. Sava Ș. Demian, care deja și-a început și continuă cu ținerea vorbirii de program în cercul Caransebeșului.

În cercul Adjudului, — în loc de Vințul-de-jos, care încă a fost greșit publicat în nrul trecut — tov. Teodor Onișor, care își va ținea vorbirea de program în Adjud în una din zilele săptămânii viitoare.

În cercul Orăștie tov. Aurel Cristea, care își va ținea vorbirea de program, Duminecă în 15 Maiu, după amiază la 3 ore, în Piața Mare.

Deci, deocamdată aceștia sunt candidații noștri, pe cari tovarășii au datorința de-a agita în interesul lor, dar mai cu seamă pentru reușirea acelor adunări, în cari tovarășii noștri candidați și-or ținea vorbirile de program, ca să fie cât mai mult public ascultător.

Deci, pe muncă tovarășii!

Înainte cu steagul roșu al socialdemocrației!

Contele Păpărădă
Nr. 3.

Am ajuns, ca să le punem nume conții lor: Păpărădă. Iar că pentru ce-i numim așa, asta aproape fiecare dintre cetitorii noștri o știe. Lucru de sine să înțelege, că conții sunt cei mai mari dușmani ai poporului. Aceștia cu ori-ce preț voesc, ca poporul să nu ajungă la dreptul său. Acțiunea lor e îndreptată contra poporului.

Insă azi, poporul nu se mai lasă sedus nici de conți, nici de alți dușmani, ci îi împedecă dela atentatul ce-l voesc să-l comită contra democraticului vot universal, egal, direct și secret.

În timpul din urmă cenților, în orașele în cari își fac turneurile, muncitorimea cât și cetățenii conștienți, nu-i mai primește cu banderium de călăreți, dar mai puțin cu însuflețire ca pe timpuri, și-i primește în batjocură cu ouă clocite.

Prima-dată a avut parte de aroma și spoiala ouălor clocite contele Ștefan Tisza la Arad și Segedin și aproape în fiecare oraș ce-l colindă, primindu-și numele de: *contele Păpărădă Nr. 1.*

Al doilea a fost contele Zichy la Eger, care încă a avut parte de troznirea în față-i a unor ouă clocite, în urma căreia își primește titlul de: *contele Păpărădă Nr. 2.*

Iar Duminecă a fost două săptămâni, la Timișoara contele Albert Apponyi, a fost primit, cu-o ploaie de petri și din întâmplare îi parfumează și vâpsează lui Apponyi cu galbin sfânta-i față și barbă jezuită, câteva obraznice ouă clocite, și afară de astea a mai primit și-o lovitură bună de bătă pe spinare, astea toate în semn de aducere aminte, că poporul trăește și numai permite ca să-l mai subjuge.

Poliției cu mare greu, ia reușit să-l scape pe Apponyi, să nu-i zdrobească mulțimea oasele, astfel, că s'a putut Apponyi refugia în palatul episcopesc, în contra căruia mulțimea a dat un nou atac, spărgând toate ferestrele.

Deci contele Păpărădă Nr. 3, — e con-Apponyi.

Așa o vor păți toți dușmanii drepturilor poporului. Liniște în țara ungurească nu va fi, până-când nu se va sancționa în lege dreptul de vot universal, egal, direct și secret.

Adunări populare în ziua de 1-iu Maiu.

Ziua de 1-iu Maiu din anul acesta, a fost o zi revoltătoare și pentru muncitorimea română din Ungaria.

În această zi s'au ținut adunări populare în mai multe orașe locuite de români, la care a luat parte muncitorimea română, ca nici-când altă-dată.

De aici putem vedea, că azi poporul român începe să se trezească din somnul cel de veci, precum în inima lui, începe a se trezi dorul de libertate, egalitate și frățietate.

Mai jos vom da darea de seamă, însă pe scurt, despre demersul lor.

Orăștie.

La orele 12 la amiazi, membrii grupei zidarilor din Orăștie, în frunte cu harnicul lor președinte Ioan Herța, și cu un număr public, constătător atât din tovarăși cât și din mici proprietari de pământ și alții, cari așteptau sosirea trenului de Budapesta, în care venia oratorul dela centru.

La orele 12 $\frac{1}{2}$ sosește trenul, iar când tovarășul Aurel Cristea se dă jos din vagon și se apropie de masa adunată în fața gării din Orăștie, mulțimea erumpe în strigăte de: *Să trăiască!*

După-ce s'a liniștit zgomotul tov. Herța, salută în numele muncitorimei, precum a poporului conștient din Orăștie; pe trimisul partidului socialdemocrat, pe tovarășul Cristea.

Tovarășul Cristea, mulțumește celor prezenți, pentru primirea ce i-s'a făcut, cu toate că socialiștii mai mult se bucură de-o primire domolă, decât demonstrativă.

După asta mulțimea se pune în rând patru cu patru și astfel formează un convoiu demonstrativ, care parcurge atunci străzile Orăștiei până la grupa zidarilor.

Aici tovarășul Herța, — spune — fiind timpul înaintat vă rog să grăbiți a merge să mâncați de amiazi, și la 3 ore să ne întâlnim la adunarea poporală din Piața Mare.

*

La orele 3 se aflau pe Piața circa 2000 de oameni. Când sosi tovarășul Cristea im-

preună cu tov. Herța, sub-căpitanul de poliție, spune tov. Cristea, că numai dacă se va putea legitima îi permite adunarea. Auzind despre asta poporul, toți au strigat: *Noi îl legitimăm!* Astfel, că sub-căpitanul — neputându-se tov. Cristea legitima cu acte doveditoare, că e dânsul — s'a mulțumit cu luarea în scris a numelui, locuinței și unde lucrează tov. Cristea, și astfel permite ținerea adunării.

După acest incident, tov. Iosif David, în numele conchemătorilor salută pe cei prezenți și recomandă de președinte pe tovarășul Ioan Herța, iar de notar pe tovarășul Ioan Oltean.

Tov. preș. Herța prin o vorbire foarte frumoasă deschide adunarea și predă cuvântul tov. Aurel Cristea, care referență în timp mai bine de-o oră, ordinea de zi a adunării: 1. *Insemnătatea zilei de 1-iu Maiu.* 2. *Starea politică și economică.* 3. *Votul universal.*

După care tov. preș. Herța prin un mic discurs declară adunarea de închisă. După adunare vre-o 500—600 de tovarăși au mers la Restaurantul, unde tov. Cristea a ținut o conferință despre: *Organizare și pressa*, cu care ne ocupăm la alt loc al foaiei noastre.

Lugoj.

Cu toate, că a fost timpul ploios, totuși tovarășii Lugojeni, au aranjat la orele 9 înainte de amiazi un convoiu demonstrativ, care a parcurs străzile principale ale Lugojului până la Hotelul Concordia, unde s'a ținut adunarea poporală.

Președinte al adunării a fost ales tovarășul Oregyan, notar tov. Wallesch, iar ordinea de zi în ungurește a fost referată de tov. Sava Ș. Demian, în românește de tovarășii Ioan Mihut și Ioan Budean, iar în nemțește de tov. Körber. Apoi tov. Demian a atras atențiunea asistentilor asupra presei, care a avut și rezultat: 23 *abonenti la Népszava*, 4 *Volkswille* și 20 *la Adevărul și Glasul Poporului.*

Tov. președinte printr'o vorbire înflăcărată, declară adunarea de închisă.

Seara s'a dat o petrecere, care a avut o reușită splendidă.

Timișoara.

Cu toate că și aici timpul era nefavorabil totuși s'au adunat peste două mii de muncitri pe piața Losonez, de unde în frunte cu muzica, rând patru cu patru au pornit în convoiu demonstrativ, până la Restaurantul Gyárodvar, unde s'a ținut adunarea poporală.

Președinte al adunării a fost ales tov. Iosif Gabriel, iar de notar tov. Ioan Kunst. Referenții ordinea de zi au fost tovarășii: În limba germană a referat tov. Dr. Alfred Horovitz, în limba maghiară tov. Dr. Otto Róth, iar în limba română tovarășul Traian Novac.

După care președintele declară adunarea de închisă.

Reșița.

Muncitorimea de aici, cu toate că autoritățile cu ori-ce preț a voit să pună pedeci mării sărbări, în mai multe rânduri chiar a provocat muncitorimea, însă nu le-a reușit. Muncitorimea totuși a aranjat convoiu demonstrativ la orele 9 înainte de amiazi, iar după amiazi au ținut o impozantă adunare poporală.

Președinte al adunării, a fost ales tov. Brodnyánszky, iar de notar tov. Szabó. Președintele deschide adunarea și predă cuvântul tovarășului Carol Tészársz (Budapesta), care referență ordinea de zi în limba maghiară și germană, după care urmează tov. Iavel Buciumean (Budapesta), care referență ordinea de zi în limba română.

După care președintele declară adunarea de închisă.

Seara a fost o petrecere împreună cu dans, care a avut o reușită frumoasă.

Brașov.

Aici încă s'a aranjat convoiu demonstrativ la care a luat parte în număr cât se poate de frumos și muncitorimea română din Brașov și jur — ca și în celelalte orașe — afară de o mare parte a culegătorilor tipografi, cari aproape în toate orașele, sunt cei mai îndărătnici, între muncitorimea română, ducând mare frică de reve-reanda popilor români.

Convoiu demonstrativ s'a pus în mișcare la orele 10 înainte de amiazi, parcurgând stradele mai principale ale Brașovului, până la Hotelul Central, unde s'a ținut adunarea poporală.

Președinte a fost ales tovarășul Mihail Capuși, din partea femeilor tovarăsa Bartha, de notari tov. Ludovic Tóth, din partea femeilor tovarăsa Grădinar.

Președintele deschide adunarea și predă cuvântul tov. Ehrenfeld (Budapesta), care referență ordinea de zi în limba maghiară, tov. Freund în limba germană și tovarășul Grădinar în limba română.

După care președintele declară adunarea de închisă.

După amiazi s'a aranjat o petrecere împreună cu teatru și dans, care a durat până noaptea târziu.

Conferința comitatensă dela Lugoj.

După-cum am anunțat în mai multe rânduri, că comitetul român regnicolar și-a luat marea însărcinare de-a organiza poporul român din Ungaria pe bazele luptei de clasă.

Astfel voește a-și și duce la îndeplinire însărcinarea luată, prin conferințe comitatense, adunări populare și prin alcătuirea de secțiuni românești.

Aceste secțiuni își au apoi marea chemare de a educa și cultiva atât membrii, cât și muncitorimea română din jurul lor, precum a le arăta cine le sunt dușmanii, în primul rând clerul, precum a le arăta calea pe care să meargă de aici înainte spre înaintare.

Deci de data asta am pus la cale ținerea primei conferințe comitatensă la Lugoj care s'a și ținut, Luni în 2 Maiu, la orele 9, în sala cea mare dela Concordia, în fața unui număr frumos de delegați.

Tovarășul Sava Ș. Demian salută în numele conchemătorilor pe cei prezenți, și roagă pe tovarăși să aleagă un președinte și un notar.

Președinte se alege tov. Sava Ș. Demian, iar de notar tov. Ioan Budean.

Tov. președinte prin un frumos discurs arată însemnătatea conferinței, după care predă cuvântul tov. Ioan Mihut, trimisul comitetului regnicolare, care printr'o vorbire mai biră de o oră vorbește asupra punctului prim: *Organizația politică și economică*, spunând, că e mare lipsă de acestea mai cu seamă poporului român din Ungaria, arată cum muncitorimea din străinătate în urma puternicilor organizațiuni ce le au, cât de mult au înaintat pe baze atât politice, economice, cât și culturale. Arată cum la poporul nostru, sunt peste 75 procente analfabeți, precum cine e vina la asta *foștii lor conducători.* De aceea trebuie rupt cu trecutul și să ne organizăm în cadrele partidului socialdemocrat pe baza luptei de clasă.

Arată în a cui mâni stă pământurile țării ungurești, și pentru-ce suferă poporul? Spune:

În frumoasa noastră țară există 3768 de mari proprietăți peste câte 1000 de holde; teritoriul acestora e de 11,903.246 holde cadastrale. Până-când 1,279.718 mici proprietăți — cari posed cel mult 5 holde — teritoriul acestora se estinde laolaltă numai pe 2,155.506 holde. Însă dacă vom socoti toate proprietățile, cari se estind până la 20 holde, astfel putem socoti 2,123.634,

teritorul acestora laolaltă e de 10,870.081 holde cadastrale. **Sau mai bine zis: 2,123.634 mici proprietari de pământ au cu un milion holde mai puțin de cât cei 3768 de mari proprietari.**

Dar oare cum să trăiască micul proprietar, care plătește dare statului, comunei, comitatului și bisericii, și afară de astea cametele la bănci și multe altele? Să luptă sârmanul din răspuțeri, numai să-și poată împlini datoritățile. Ce folos? Inzadar își lucrează pământul, pentru vândut abia mai are câte ceva; însă prețul la ce mai are de vândut, acela îl mistuește marea dare, popa și băncile.

Arată apoi prin o mică statistică, cum plătesc dare statului marii proprietari de pământ, de exemplu grofii, și cum plătesc micii proprietari de pământ. Iată dreptatea:

Groful Alexandru Nakó are în Torontál 13.000 holde de pământ și plătește de holdă 1 coroană și 52 fileri dare statului; tot acolo țărănul plătește dare după 3—5 holde 3 coroane 56 fileri de holdă. Groful Wenckheim în hotarul comunei Doboz are 6128 holde pământ și 1125 holde pădure și plătește de holdă 70 fileri dare statului; tot acolo țărănii plătesc darea de holdă de 2 coroane 10 fileri.

Toate dările directe ale acestei țări, au fost în anul 1908 de 256 $\frac{1}{2}$ milioane coroane. Atâta au plătit marii proprietari de pământ, marii comercianți, bancherii, capitaliștii, proprietarii de case, împreună cu micii proprietari de pământ, micii industriași, micii comercianți și micii funcționari. Dar celelalte multe sute de milioane de unde au eșit?

Dela noi dela săraci lipsiți pământului. De pe spatelul poporului s'a tras **dare de consum** în anul 1908, 224 $\frac{1}{2}$ milioane coroane. Dintre cari 91 $\frac{1}{4}$ milioane a fost darea spirtului (care s'a ridicat în timp de 10 ani cu 31 $\frac{1}{2}$ milioane coroane), darea zahărului a fost de 45 $\frac{1}{4}$ milioane coroane (care s'a ridicat în timp de 10 ani cu 30 milioane), darea cărnei a fost de 8 $\frac{1}{2}$ milioane (care s'a ridicat numai cu un jumătate milion coroane, pentru-că populațiunea țării noastre e silită să se desvețe dela mănecarea cărnei), darea vinului a fost de 19 $\frac{1}{2}$ milioane (care a crescut cu 4 $\frac{1}{2}$ milioane), darea de consumație a berei a fost de 19 milioane (care s'a ridicat cu 6 $\frac{1}{2}$ milioane), darea petrolului a fost de 13 $\frac{1}{4}$ milioane (s'a ridicat cu 3 $\frac{1}{4}$ milioane cor.) și așa mai departe.

Vedeți, de aceea e mare lipsă, ca să ne organizăm puternic pe bazele economice și politice, ca să putem zdrobi nedreptatea să învingă adevărul. (Vorbirea și-a isprăvit-o între aplauze furtunoase.)

Ia apoi cuvântul tov. I. Budean, care zbičujește aspru atât clericalismul cât și naționalismul Românilor din Ungaria, care a dus poporul român la sapă de lemn, trăgând atențiunea poporului român, că dacă nu se vor organiza cu ceilalți muncitori de alte naționalități, atunci nici ei n'au să scape de acea catastrofă de care deja a avut parte frații lor din România, cari în loc de pâne și drepturi, au primit gloanțe și temniți dela naționaliștii lor „liberali” și clericali, omorând mai bini de 15 mii de țărani români.

Ca 'ncheiere spune: dacă vă voiți binele, atunci organizați-vă. (Aplauze furtunoase.)

Urmează punct doi și trei *Votul universal și algerile*, pe care le referem la tovarășul Sava Ș Demian, care întâiu se ocupă cu alegerile, iar după aceea cu votul universal și secret. Arată cum e împărțit la noi votul și cum e în alte părți. Spune:

În Franța după 100 locuitori, 28 au drept de vot, în Austria 27, în Prusia 22, *iar la noi — 6.*

În Franța, Austria, Germania există votul universal, egal, direct și secret; până-când la noi numai o parte mică au drept de vot și acela nu e vot secret — ci deschis.

De aceea se umple parlamentul cu de-

de perde vară grofi, baroni, mari proprietari de pământ, fabricanți, popi etc., cari aduc apoi astfel de legi, cari sunt corăpunzătoare intereselor lor, precum aduc legi de subjugare și de sclăvie pe seama poporului sârman.

Marii proprietari de pământ, au mare lipsă de secerători și servitori, pe cari să-i plătească cât se poate de ieftin, popii au lipsă de un popor cât se poate de tâmpit se fie la minte, ca să umple sacul fără fund al lor; așadară astfel de legi aduc cari corespund intereselor și existenței lor.

Deci noi contrarul îl voim. Și anume: *Voim, ca omenimea muncitoare să-și aibă un traiu mai bun, și trântorii să plesnească de foame.*

Deci luptă hotărâtă trebuie se ducem pentru cucerirea adevăratului vot universal, egal, direct și secret.

Urmează punctul: *Pressa*. Pe care îl referem la tov. Traian Novac (Timișoara), care arată ce mare însemnătate are o pressă într'o mișcare și că pressa e inima, lumina, și cultura unui popor, tot asemenea și foile noastre „Adevărul” și „Glasul Poporului” cari încă nu sunt altceva decât inima, lumina și cultura poporului român, de aceea trebuie cu o mai mare însuflețire sprijinite de muncitorimea română din Ungaria, cu atât mai vârtos, cu cât sunt cele mai eftine foi românești, amândouă costă numai 2 coroane anual.

După vorbirea tov. Novac, s'au și făcut mai mulți abonați.

Să trece apoi la alegerea comitetului secțiunii române din Lugoj. Să aleg tovarășii: Sava Ș. Demian, președinte; I. Budean, cassar; N. Oregyan, notar; N. Beniamin și I. Petruț, controlori; Cotia Denesa, Iosif Ursu, George Lățicu și Pompejus Geza Bănățanul, membrii în comitet.

Cu asta ședința se ridică la orele 12 și jumătate.

Ne 'ntărim.

Din ce mergem înainte cu propovăduirile mărețelor idei socialdemocrate, printre poporul muncitor român din Ungaria, cu atât mai mult ne 'ntărim rândurile.

Da ni-le 'ntărim!

Pentru-că și poporul muncitor român a început deja să cunoască timpul și împrejurările în care trăește.

A început să vadă nedreptățile, fărădelegile ce se fac zilnic față de el, atât din partea autorităților, cât și din partea foștilor lui conducători: preoți, advocați, funcționari de bănci, etc.

Singuri văd, că înainta nu vor putea, pe acea cale, pe care au fost conduși până în momentul de față, decât dau înapoi, perd și aceea, ce le-a mai rămas.

Altceva numai au de făcut, decât să se organizeze în cadrele partidului socialdemocrat din Ungaria.

Pentru-că aici își are locul, fiecare muncitor de ori-ce naționalitate ar fi el. În partidul socialdemocrat să duce adevăratele lupte, pentru cucerirea tuturor drepturilor omenești.

Și ca să și documentăm, că nu slăbim, ei din contră ne 'ntărim, ne servește numărul membrilor — pe cari îi publicăm cu numele mai la vale — înscriși în noua și puternica *Secțiune română a partidului socialdemocrat din Ungaria, ce s'a înființat mai zilele trecute la Rudăria:*

Iată numele membrilor noi. înființatei secțiuni.

David Șiuta, Mitrofan Șiuta, Iosâm Petric, Alimpe Dobren, Ulian Dobren, George Dobren, Gligore Dobren, David Didraga, Lazar Didraga, Stefan Didraga, Gligore Didraga, Solomon Didraga, Meila Draia, Siofron Radulea, Ion Imbrescu, George Imbrescu, Ilia Peția, Andreiu Murgu, Solomon Murgu, Nicolae Vladia, Andreiu Crașiovan, Antoniu Albu, Iacob Mateiu, Ioan Banian, Solomon Banian, Alexandru Peția, Nicolae Șiuta, Nicifor Antoni, George Vlădulescu,

George Antoni, Ilia Motorga, Dionisie Antoni, Dumitru Orbulescu, Iosâm Turculescu, Pavel Dumitru, Ion Dancea, Vasile Imbrescu, Ion Imbrescu, Petru Petruți, Nicolae Otiman, Zaria Crașiovan, Ion Vlădulescu, Mihail Dobren, George Crașiovan, Lazăr Crașiovan, Ion Petruț I., Ion Petruț II., Andreiu Roșiu, Ion Crașiovan, George Șiuta, Gligore Vladia, Dumitru Șiuta, Dionisie Șiuta I., Dionisie Șiuta II., Petru Șiuta, Filip Peția, Ion Vladia, Iocim Șiuta, Cristof Dobren, Nicolae Dobren, Vasile Babici, Kistof Dobren, David Babici, Anton Ungar, Salamon Vladia, Petru Dobren, Iacob Didraga, Mita Radulea, Pavel Dancea, George Sârbu, Mihail Karamuz, Andrei Kurian, Lazăr Curian, Isac Marcea, Petru Vlădulescu, Nicolae Murgu, Alimpie Peția, Ion Vladio, Dumitru Radulea, Andreiu Libimirescu, Michail Mateiu, Michail Marcea, Stefan Dragota, Petru Șiuta, Ion Crașiovan, George Peția, Ion Dumitru, Eufren Dobren, Antoni Didraga, Gligore Șiuta, Ion Otiman, Danil Didraga, Ilia Vladia, Ilia Ion, Zaria Crăciun, Gavril Nicola, Ilia Petruți, Anfilofie Dancea, Nicolae Imbrescu, Dumitru Caramuz, Petru Didraga, Iacob Șiuta, Gavril Lățicu, Mita Radulea, George Sârbu, Pavel Dancea, Ion Vladia, Dumitru Didraga.

Deci 108 noi membri, noi soldați din o singură comună, s'au înșirat sub steagul roșu al socialdemocrației.

Dar nu numai acești frați s'au înșirat sub steagul roșu al socialdemocrației, ci încă multe sute, cu ocaziunea zilei de 1-iu Maiu, despre care dăm raport la alt loc al foii noastre.

Deci înainte muncitori români, să ne întărim rândurile, căci numai puternici organizați, ne vom putea cuceri drepturile.

Ca încheiere: Rămânem în speranță, că comitetul secțiunii noastre din Rudăria, se va îngriji ca membrii secțiunii, să fie abonenți ai foilor noastre, dela cel 1-iu până la al 108-lea.

Astfel ne 'ntărim!

Din blăstămățiile unui popă român.

Nu există număr în care să nu ne ocupăm cu blăstămățiile popilor noștri. Și de data asta primim o știre, aproape de necrezut, dar ceea-ce e mai mult ca sigur, dela popi ne putem aștepta în ori-ce moment la astfel de blăstămății.

Știrea aceasta ne vine din comuna *Țărățel de lângă Brad*, plângându-se poporul acestei comune, contra preotului lor *Andron Bogdan*, pe care consistorul din Sibiu l'a pus cu forța pe capul locuitorilor comunei Țărățel.

Și anume: Acest preot uitat de sine, ar trebui, ca să locuiască în comuna Țărățel, dar fiindcă aici nu sunt locuri de petreceri, după-cum ar fi voia popii Bogdan, așadară el locuiește în Brad.

Aici „sfântul” părinte își joacă mendrele după voință. După-cum ni-se scrie — dacă au poporeni lipsă de el, de-a împărțasi pe vre-un bolnav cu Sfta cuminecătură, sau botez etc., nici cu bivoli nu-l pot scoate dela cafenele, oteluri, birturi, cărți și fete. Astfel au murit oameni necuminecați. Apoi moașele și nănașele trebuie să alcargă prin ger și căldură, până la popa Bogdan acasă, cale de mai bine de 6 kilometri depărtare ca să boteze nou născutul. Precum trebuie să aștepte după el câteva ceasuri până îl scot de pe undeva... Cu toate că au biserică în sat și unde ar trebui ca să și locuiască.

Merge la biserică turmentat de beat și astfel servește liturghia, iar după ce-o găț, să ia la ceartă cu oamenii, cari fug de el, că are o gură mai rea, decât a unei pilărite de țârg.

Batjocoritor și bătăuș de prima clasă e popa Bogdan. La unii poporeni le-a spart capul cu ciomagul, cu unu s'a împăcat pentru suma de 60 florini.

Pentru înmormântări cere dela oameni 30—40 florini, ba dela o biată femeie pentru înmormântarea bărbatului ei, a cerut o vacă cu vițel, care a fost vrednică 180 fl. și pentru-că nu ia dat, decât 13 floreni înainte n'a venit să îngroape mortul, până n'a venit protopopul tractual.

Când se dă vre-o petrecere în favorul bisericeii, despre venitul acesteia numai popa Bogdan știe.

În injurături ca: ploaia, luna, soarele, stelele, D-zeul, Christosul, Maica Precista, etc., nu-l poate ca să-l întrecă, om pe sub soare.

Apoi spun: On. Red.! Am putea să înșirăm blăstămățiile acestui popă pe zeci de pagini, dar lăsăm și pe altă-dată.

Însă e dureros lucru, că noi poporenii comunei Tărățel, am făcut în zeci de rânduri arătări contra acestui popă uitat de sine Consistorului metropolitan din Sibiu, care nici nu ne-a luat în considerare plângerile.

După asta am trimis Consistorului 30 fl. bani de cheltuială înainte, pentru a ne trimite un comisar afară, dar numai în zi de Duminecă sau sărbătoare să vină.

Consistorul face pe întorse, ne trimite în zi de lucru, când numai popa și primarul e acasă, poporenii la lucru câmpului.

Cei mai interesant, pe cine ne trimite? Pe protopopul Petru Popovici din Abrud, coleg și frate de cruce și care încă nu e mai bun decât popa Bogdan, care n'a făcut mare ispravă, pentru-că numai 13 poporeni erau de față, dintre cari numai 6 a lăsat să depună jurământ, pe ceilalți nu, apoi unde sunt ceilalți 37, cari au mai avut declarațiuni.

Dar după-cum se vede, cu toate că Consistorul l'a condamnat cu 65 florini, și s'au să mută în comuna Tărățel, s'au își da demisia.

Anul a trecut. Popa Bogdan, nici amenda n'a plătit-o, nici în comuna noastră nu s'a mutat, nici n'a demisionat.

Așa se vede popa Bogdan fluieră pe hotărârea Consistorului, sau că Consistorul numai să ne scoată ochii, a adus această hotărâre. (Un proverb spune: „Cioară la cioară nu scoate ochii.“ R.)

On. Red.! Nu s'a găsit o foaie naționalistă care să de-a loc plângerilor noastre. Deci acum suntem convinși, că unicele foi românești cari combat aspru nedreptățile, fărădelegile, blăstămățiile ce le fac unii și alții, contra poporului român, sunt foile partidului socialdemocrat din Ungaria „Adevărul“ și „Glasul Poporului“ pe cari ar trebui sprijinite de întreaga suflare românească muncitoare din Ungaria. Credem, că o mare parte a comunei noastre vor deveni ca abonați ai acestor foi adevărate.

Vom mai reveni!

Mai mulți poporeni ai comunei
Tărățel.

*

Noi credem, că e superfluu de a mai da un lung comentariu, decât atât avem de spus: Că atâta vreme, cât poporul român va merge orb și după popă, atâta timp poporul român, va rămânea încult și de batjocura popilor, Popii trebuiesc puși la rezon. Red.

CRONICA.

— **Izbânda tovarășilor din Milwaukee (America).** Muncitorii socialdemocrați din Milwaukee, un oraș mare din America-de-Nord, au învins nu de mult la alegerile comunale, prăbușind chiverniseala coruptă de până azi a burghezimei. Din 35 consilieri comunali 21 au fost aleși socialdemocrați. Primar al orașului (acolo îi zic major) a fost ales tovarășul Seidel cu 27 mii de voturi, judecători și avocat al orașului au fost aleși tot socialiști. O astfel de izbândă, este cea dintâi în America. În orașul Milwaukee trăesc și mulți români. Îi felicităm pe tovarășii noștri din Milwaukee și le dorim muncă cu spor în folosul clasei muncitoare!

— **Muncitorii din Australia** au luat dela ultimele alegeri, cari s'au făcut nu de mult, cârma țării în mâna lor. Din 75 deputați pentru parlamentul din Australia au fost aleși 41 din partidul muncitorilor. Astfel muncitorii din Australia au ajuns stăpâni pe soarta lor și deși ei încă n'au ajuns cu toții la curata învățătură a socialdemocrației, totuși suntem mai mult ca siguri, că ei vor conduce țara spre folosul clasei lor.

— **În Finlanda** au fost aleși în timpul din urmă din 200 deputați pentru parlament 84 deputați socialdemocrați, în numărul lor și 12 femei. Faptul acesta îmbucurător pentru noi muncitorii, mult l'a supărat pe Nicolai, bestialul Țar sugrumător al popoarelor din imperiul rusesc. Planul bestialului Țar, merge acum într'acolo, să răpească finlandezilor autonomia (dreptul propriu de guvernare).

De geaba vor fi toate aceste încercări sângeroase ale tiranilor; noi suntem siguri, că socialismul va învinge cu vremea pe întregul glob pământesc.

De-ale noastre.

Esit din temniță. Tovarășul Traian Novac, a esit în ziua de 16 Aprilie din temnița ordinară din Timișoara, după o robie de 10 luni 5 zile, pe care i-a eroit-o pentru agitație, Curtea cu jurații din Timișoara.

Azi luptă din nou, alături de noi.

Intrat în temniță. Tovarășul Pompejus Geza Băndășanul, a intrat în ziua de 2 Maiu în temnița de Stat din Segedin, spre a-și împlini pedeapsa de 3 luni și 5 zile, ce a primit-o din partea Curții cu jurații din Timișoara, pentru poezia „Din robie în robie“.

Rămânem în speranță, că timpul acesta pierdut, nu-l va descuraja pe tov. Pompejus, ci din contră la reîntoarcere cu puteri îndoit, va lua parte în lupta pentru desrobirea poporului.

Îți urmă, de temniți nu scăpăm — tov. Pompejus. Numai paciință. Dreptatea va învinge! . . .

Organizarea de secțiuni românești. După-cum am amintit și la alt loc al foaiei noastre, că după adunarea poporală ținută la Orăștie, seara tov. Aurel Cristea, a ținut o conferință despre: *Organizare și pressă*, luând cuvântul și tovarășul Herța, după a căror vorbiri, se înființează în Orăștie, Secțiunea română a partidului socialdemocrat din Ungaria și face alegerea comitetului de organizare, din care fac parte următorii tovarășii:

Iosif David, Ilie Metea, Ilie Florea, Ioan Jelmarean, Ioan Popescu, Toma Budoii, Vasile Cujeran, Ioan Oltean și Ioan Carasca.

Iar în comitetul de control tovarășii: Ioan Herța, Adam Oltean și Ioan Buduran.

După alegerea comitetului, tov. Cristea ține din nou o vorbire însuflețitoare, atrăgând atențiunea celor prezenți, — circa 600 la număr — asupra noii înființatei secțiuni române din Ungaria.

Vorbește mai tov. Herța, care spune, că secțiunea va avea un viitor frumos, cum are și grupa zidarilor, și fiindcă s'au înscris la grupă 40 noi membrii, deci cu 40 de numeri să se trimită mai mult, decât până acum din foile noastre.

La orele 8 seara, se încheie conferința, între glasul fermecător al Maseilleisei.

La Sibiu totasemenea a ținut tovarășul Aurel Cristea o conferință asupra: *Organizare și pressă*, Luni, în 2 Maiu, seara la orele 8 în Restaurantul Bell, în fața unui frumos număr de tovarășii, cu toate că pica o ploaie torrențială. Să înțelege că tipografii români au lipsit și de aici, afară de doi ce lucrează în tipografiile străine.

Vineri a sosit vestea la Sibiu, că vine un socialist la Sibiu, s'au speriat popii și conducătorii tipografiilor românești, dând în poruncă Sămbătă seara personalului:

Luni seara, se nu cuteze careva se meargă în Restaurantul lui Bell, unde se vor ținea vorbiri socialiste, dar nici pe strada aceea, c'atunci . . .

Asta n'o înțelegem, ce va să zică cuvântul: c'atunci? poate: 25! Sau: **conștiința!**

Porunca a avut efect. Nici pe stradă, dar nici în Restaurantul lui Bell, pui de tipograf din tipografie românească n'ai văzut. Laudă vouă credincioșilor. Cu altă ocaziune mai mult.

La această conferință a luat parte și tovarășul Teodor Onișor din Blaj.

După conferința tov. Cristea, se înființează la Sibiu, Secțiunea Română a partidului socialdemocrat din Ungaria, și în comitetul organizator se aleg următorii tovarășii:

Ioan Crișan, Teodor Moga, Ioan Magdaș, Carol Czay, Ștefan Dimitrie, Ioan Vili și Ioan Lazar.

În comitetul de control tovarășii: Emanuel Herbai, Ioan Nekeșa și Ioan Bortș.

După ce a mai luat cuvântul tovarășii, Cristea, Onișor, Balint, Dimitrie, Magdaș, Iosif Schompek, secretarul partidului nostru din Sibiu, ședința se suspendă la orele 11 noaptea.

La fondul de agitație al comitetului regnicolar român din Ungaria au contribuit pe luna Aprilie următorii Flueraș 2.— Calu 1.— Racoși 1.— Buciumean 1.— Iar dela *Organizația liberă a rotarilor din Budapesta 10 coroane.*

Tov. Ioan Csifu originar din București, este rugat a ne trimite adresa sa, la Redacția ziarului nostru „Adevărul“, căci avem ai comunica un lucru important.

Redacția.

Rolul votului universal în lupta de clasă. Asupra acestei temă va ținea tov. Gustav Auerbach, o conferință, Duminecă în 29 Maiu la 7 ore seara, în localul secțiunii noastre.

Deci atragem atențiunea tovarășilor noștri și pe această cale, ca să ia parte în număr cât mai mare la această conferință de mare însemnătate.

Poșta redacției.

Toți acei căror le-a expirat abonamentul, sunt rugați a-l reînnoi, căci în caz contrar suspendăm trimiterea ofilor.

Mai multura. Cele trimise au rămas pe numerii viitori. Le vom publica pe rând.

Moga. Din cauza îmbulzei de material a rămas pe numărul viitor.

Sava Trailov, Dolova. Cele trimise au rămas pe viitor. Adunare poporală o să ținem în curând și la Dolova.

Recean, Berlin. 13 coroane am primit, însă scrisoare n'a sosit încă, pentru-ce sunt banii trimiși?

Ilie Bajas, Uj-Moldova. Banii pentru 6 abonați iam primit, ceilalți n'a sosit încă. Dacă pleci din localitate, înștiințazăne.

De pe cîmpul de luptă

Rugăm comitetele grupelor, ca să ne înștiințeze întotdeauna, despre eschiderile, boicoturile și grevele ce se fac, ca să putem publica altfel, în caz contrar nu vom mai publica nimic.

Lucrătorii constructori.

De ocolit sunt următoarele locuri: Nagyikinda (Moara cu aburi), Szilágy-somlyó.

Lucrătorii bărdași.

Următoarele locuri sunt de ocolit: *In grevă este orașele: Kisszékely și Brașov.*

Tipografia Világosság, societate anonyma, Budapest, VIII., Conti-utca 4.